

Informe d'Unió de Pagesos sobre les immatriculacions de l'Església catòlica

EXPOSICIÓ DE MOTIUS:

És de vital importància que els grups parlamentaris compreguin i atenguin les nostres demandes com a Coordinadora Estatal Recuperando, i que no oblidin el compromís adquirit pel Sr. Pedro Sánchez durant el debat d'investidura del govern anterior de Coalició PSOE-PODEMOS, el qual va prometre realitzar modificacions legislatives per revertir les immatriculacions.

Els poders públics de l'Estat i l'Estat de dret han consentit durant molts anys la violació reiterada de l'ordre jurídic en el tema de les immatriculacions de l'església, mirant cap a un altre costat. És essencial abordar aquesta qüestió per evitar una més que probable vergonya pública si aquest tema arriba novament a instàncies europees.

A Catalunya, diverses entitats i òrgans institucionals s'han involucrat en el tema de les immatriculacions de l'església. Destaquen la participació de la Unió de Pagesos de Catalunya, l'Associació de Micropobles de Catalunya, i la col·laboració amb els Consells Comarcals del Solsonès i del Ripollès. En algun moment també hem treballat amb les tres associacions municipalistes que agrupen un total de 940 ajuntaments. S'han organitzat assemblees d'alcaldes a diverses comarques i s'ha establert una Comissió Mixta entre el Govern de la Generalitat, les associacions municipalistes i Unió de Pagesos per tractar aquesta qüestió a Catalunya.

Tanmateix s'ha constituït la Plataforma Catalana per la Recuperació dels Béns Immatriculats per l'Església i com a entitats sòcies fundadores en són membres Unió de Pagesos de Catalunya, Fundació Ferrer i Guardia, Europa Laica- Catalunya, Col·lectiu laioflautes, Ateus de Catalunya i ADALQUI Associació. Aquesta Plataforma ha nascut davant la necessitat d'executar conjuntament els acords presos a la Coordinadora Recuperando, alhora que fem accions de lluita, mobilització i sensibilització conjunta.

1. CONTEXT NORMATIU:

La llei hipotecària de 1946, en el seu article 206, aprovada durant la dictadura franquista, estableix que “El Estado, la provincia, el municipio, las Corporaciones de derecho público y la **Iglesia Católica**, cuando carezcan del título escrito de dominio, podrán inscribir el de los bienes inmuebles que les pertenezcan mediante la oportuna certificación librada por el funcionario a cuyo cargo esté la administración en la que se expresará el título de adquisición o el modo en que fueron adquiridos”

En el desplegament de la llei amb la publicació del Reglament Hipotecari de 14 de febrer de 1947 (art. 303–304) es concedeix la condició d'autoritat pública i administració pública als bisbes de l'església catòlica, equiparant-los als funcionaris públics. A més, els bisbes responsables de les diòcesis podien exercir de notaris i emetre certificats de domini a través de certificacions eclesiàstiques amb una fórmula màgica: "Aquest bé és de l'església des de temps immemorial". Considerem que van actuar il·legalment com a notaris durant 68 anys, fins a l'any 2015.

L'evolució política, la transició, la democràcia i la Constitució: La Constitució de 1978 va regular a través dels articles 14 i 16 la llibertat religiosa, la llibertat de culte i l'Estat aconfessional sense concedir cap privilegi a cap confessió religiosa. Amb la disposició derogatòria tercera, es van derogar les disposicions que vulneraven la Constitució aprovada. Els articles 206 de la Llei Hipotecària, i els articles 303 i 304 del seu Reglament que regulaven els privilegis de l'església, van passar a ser anticonstitucionals, també per contravenir la doctrina vinculant del Tribunal Europeu dels Drets Humans (TEDH).

A partir de 1978, amb l'aprovació de la Constitució, l'església ja no es pot equiparar als poders públics ni a les administracions públiques, no és autoritat ni administració pública, no té funcionaris públics, i els Bisbes ja no poden exercir de notaris. L'església, a través dels Bisbes, no pot emetre certificats de domini ni inscriure béns al registre sense tenir escriptura ni títol de propietat, i ha de respectar i no vulnerar el dret administratiu. En conseqüència, l'església no pot immatricular béns pel sistema i els privilegis que va regular la dictadura. No obstant això, aquesta pràctica va continuar fins l'any 2015, amb el silenci dels poders públics de l'Estat (executiu, legislatiu i judicial).

La Llei Hipotecària de 1861, el Decret Hipotecari de 8 de febrer de 1946 i el Reglament Hipotecari de 14 de febrer de 1947, sempre van establir que els béns de culte eren béns de domini públic, al igual que a França, Portugal, Bèlgica, Alemanya i altres països, i no es podien registrar al Registre de la Propietat (privada). No obstant això, l'església va immatricular béns que no estaven directament dedicats al culte, com ara cases rectorals i cementiris, que eren patrimonis històrics i culturals i béns comunals dels veïns dels pobles i ciutats. També va immatricular terrenys rústics i forestals de propietat privada, així com terrenys urbans, edificis civils, places de poble i parcs municipals dels ajuntaments, que no eren béns de culte i que l'església va immatricular, sense aportar títols probatoris de propietat, sense passar per les notaries i amb certificacions eclesiàstiques dels bisbes responsables de la diòcesi "amb funció de notaris" durant 68 anys (de 1947 a 2015). L'any 1998, el Partit Popular va aprovar una modificació del Reglament Hipotecari, mitjançant l'aprovació del "Real Decreto 1867/1998, de 4 de septiembre, por el que se modifican determinados artículos del Reglamento Hipotecario", on es modifica l'article 5 i es permet registrar els béns destinats al culte catòlic, entre altres.

"Artículo 4 Serán inscribibles los bienes inmuebles y los derechos reales sobre los mismos, sin distinción de la persona física o jurídica a que pertenezcan, y por tanto, los de las Administraciones públicas y los de las entidades civiles o eclesiásticas.

Artículo 5 Los bienes inmuebles de dominio público también podrán ser objeto de inscripción, conforme a su legislación especial."

Aquest comportament ha implicat una violació del dret europeu durant 29 anys, des de l'ingrés a la UE el 1986 fins al 2015, ja que l'església no tenia la condició d'autoritat pública ni els seus bisbes tenien la capacitat de fer certificacions de domini. A més, la responsabilitat per aquestes immatriculacions no recau únicament en l'església, sinó també en els poders públics de l'Estat, que han permès aquesta pràctica sense actuar per evitar-la o resoldre-la.

Les sentències del Tribunal d'Estrasburg del 4 de novembre de 2014 i del 20 de desembre de 2016 van condemnar l'Estat espanyol per no respectar el dret a la propietat privada i van qüestionar la passivitat de les instàncies judicials en protegir els interessos de l'església. La Llei 13/2015 de 24 de juny va posar fi als privilegis de l'església, canviant el redactat de l'Article 206 i limitant la capacitat d'immatriculació a les administracions públiques i altres entitats de dret públic, tancant així la porta a futures immatriculacions eclesiàstiques il·legals.

2. LES DADES DEL BÉNS IMMATRICULATS

Seria bàsic i fonamental conèixer amb exactitud els béns immatriculats per l'església per a mesurar la gravetat dels fets. No obstant això, després de 12 anys de lluita, no hi ha dades correctes al respecte. En els últims anys, les administracions han emès llistats sobre les immatriculacions de l'església, però han contingut errors greus que invaliden els resultats. Els llistats no són adequats i no serveixen per conèixer els béns immatriculats, ja que en comptes d'aclarir la situació, hi ha hagut ocultació dels béns immatriculats.

Totes les administracions, tant el Govern Central a través del Ministeri de Justícia amb 34.961 bens, com el Govern de la Generalitat amb 3.722 bens, així com molts governs autonòmics i alguns grans ajuntaments, han emès llistats. No obstant això, tots han comès el mateix error, els llistats no són adients per conèixer les immatriculacions. Aquests llistats han beneficiat els interessos de l'església i dels registradors, i han contribuït a ocultar la veritat sobre l'abast real de les immatriculacions.

Per conèixer el nombre real d'immatriculacions, és necessari obtenir les notes simples del registre de la propietat dels béns immatriculats per l'església. Això és essencial per a garantir la transparència i la democràcia, i per a revelar la veritat i la magnitud completa de les immatriculacions, que han estat encobertes per interessos ocults durant massa temps.

Les notes simples del registre de la propietat són documents emesos exclusivament pel registrador, que és el funcionari públic responsable del registre. Només el registrador pot garantir un treball professional i fiable en aquest sentit, i és a qui se li pot demanar responsabilitat pel seu treball. En canvi, els llistats poden ser elaborats per qualsevol persona que tingui un coneixement mínim dels registres i de la informàtica, però no poden ser considerats fonts fiables d'informació ja que no tenen accés a tota la informació necessària, com sí ho té el registrador.

Insistim, cal sol·licitar les notes simples del registre de la propietat perquè és el professional competent per proporcionar aquesta informació de manera completa i

precisa. Aquesta és la única manera de conèixer amb exactitud la magnitud de les immatriculacions, especialment les realitzades de manera irregular per part de l'església durant anys sense passar pel control notarial.

Les notes simples permeten recollir una informació real i realitzar un treball efectiu i professional. Tot i això, sovint hi ha manca de compromís polític per aconseguir aquesta informació, especialment quan s'enfronta als interessos de l'església.

A més, és important destacar que en els registres de propietat hi ha agrupacions de béns que no es poden identificar mitjançant llistats, i només es poden revelar a través de les notes simples dels registradors, on es detalla cadascun dels béns que configuren el conjunt.

Els béns immatriculats poden ser de diverses naturaleses i usos, com béns de culte, cases rectorals, cementiris, espais municipals i terrenys agrícoles o forestals, i és essencial comptabilitzar-los tots amb precisió utilitzant les notes simples del registre.

L'exemple dels resultats sobre la metodologia en l'obtenció de les dades la trobem a Euskadi, Navarra i Astúries on, mitjançant l'obtenció de totes les notes simples, van obtenir un còmput de béns immatriculats de més del 300% respecte els llistats que tenien inicialment. Aquestes dades ens fan imaginar que el llistat publicat pel Ministeri de Justícia, on indicava que hi ha 34.961 béns immatriculats, no és prou exhaustiu i aquesta xifra es podria incrementar sobrepassant els 120.000 béns.

Un exemple d'aquesta diferència de dades la trobem al municipi bagenc de Castellfollit del Boix. Tant el llistat de l'Estat com el de la Generalitat indiquen hi ha dos béns immatriculats. Són l'Església de Sant Pere de Castellfollit i l'Església de Sant Andreu de Maians. En canvi, a la nota simple obtinguda per la Unió de Pagesos, de l'Església de Sant Pere destaquen 4 béns més on es descriuen la casa rectoral (amb dues plantes i golfes), el cementiri, un terreny rústic d'hort i bassa i un terreny forestal. En total 5 béns. I en el cas de Sant Andreu de Maians s'afegeix llegint la nota simple que també està immatriculada la casa rectoral, el cementiri i la plaça municipal de davant de l'església, en total 4 béns. Així doncs, a Castellfollit del Boix no hi ha 2 béns immatriculats com indiquen els llistats, sinó que n'hi ha 9 com es descriu a les notes simples del registre de la propietat.

Aquestes diferències de dades recollides les trobem també als estudis comarcals que hem realitzat. Un exemple clar és el llistat publicat pel Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya que indicava que al Berguedà només hi havia 3 béns immatriculats i, amb l'extracció de les notes simples, en vàrem comptabilitzar 138.

Unió de Pagesos i l'Associació de Micropobles de Catalunya, a la darrera compareixença davant la Comissió de Justícia del Parlament de Catalunya va sol·licitar l'obtenció de totes les notes simples dels béns immatriculats des de l'any 1861 fins al 2015. Entre aquestes dates destaquem 3 períodes d'immatriculacions, que van de l'any 1861 al 1947 i del 1947 -any d'aprovació del Reglament Hipotecari-, al 1998. En aquest dos períodes, les Lleis no permetien la immatriculació de béns de culte i tot i que se'n van immatricular algun, el gruix de les immatriculacions de l'Església va ser d'altres béns (cementiris, cases rectorals,

terrenys rústics i forestals). El darrer període és del 1998 fins la 2015, on amb la reforma del Reglament Hipotecari es va permetre el registre dels béns de culte.

La ciutadania ha de conèixer la veritat i els poders públics de l'Estat han d'assumir les seves responsabilitats democràtiques defensant la democràcia, la Constitució, l'Estat de dret, el dret Europeu i la Convenció Europea dels Drets Humans.

3. ELS PATRIMONIS HISTÒRICS I CULTURALS DELS POBLES I CIUTATS

Tots els béns parroquials, com les esglésies, les cases rectorals i els cementiris, són patrimonis històrics i culturals de tots els ciutadans dels pobles i ciutats. Aquests béns són de domini públic, col·lectius i comunitaris i han estat aixecats, construïts, renovats, conservats, mantinguts i moblats amb l'aportació voluntària de les famílies al llarg de segles i generacions, mitjançant diners, treball directe i materials de construcció, seguint els Usos i Costums de Catalunya. Un exemple pràctic d'això és la construcció d'una rectoria a Sant Vicenç de Castellet.

Amb les immatriculacions realitzades, avui aquests béns públics estan registrats al registre de la propietat a nom d'una entitat privada, els Bisbats, representant una desviació de la propietat del poble a favor de l'Església Diocesana, una entitat privada de dependència jeràrquica del Vaticà. Això suposa que la propietat s'ha desplaçat del poble al Bisbat i fins i tot al Vaticà, allunyant-la dels veïns del poble i transferint-ne la dependència a un Estat estranger.

Històricament, l'Església catòlica a Espanya ha estat única, exclusiva i excloent actuant com un poder estatal més. Durant segles, la pràctica totalitat del poble espanyol era creient i practicant, propiciant l'aixecament dels patrimonis històrics i culturals dels pobles i ciutats, com catedrals, esglésies, cases rectorals i cementiris, considerats béns de domini públic.

La gestió d'aquests béns històrics i culturals dels pobles a Catalunya es realitzava a través de l'assemblea dels veïns, El Comú, o l'assemblea dels caps de casa, la Universitat, durant els segles XVI al XVIII. Els acords presos pel Comú o la Universitat es basaven en la participació de tots els veïns i s'adaptaven a les seves possibilitats econòmiques, amb aportacions voluntàries de diners, treball i materials de construcció.

Amb la derrota de 1714 i l'arribada del decret de nova planta el 1716, es van imposar les costums castellanescs a través dels Ajuntaments, suprimint els usos i costums propis de Catalunya. Tot i això, aquests usos i costums van continuar aplicant-se de manera no oficial en la pràctica quotidiana.

La construcció de les cases rectorals era un exemple d'aquesta pràctica col·lectiva. Els veïns dels pobles, organitzats a través de les seves pròpies institucions, com la Universitat, es coordinaven amb els Bisbats per a la construcció d'una rectoria. Les condicions imposades pels Bisbats requerien que el poble proporcionés allotjament i construís una casa rectoral, a canvi de certs serveis per al rector. Aquests acords es basaven en el ús

compartit dels recursos, com el bosc, l'hort i el camp del rector, sense transferir la propietat.

És important destacar que l'Església mai ha tingut títols de propietat sobre aquests béns, ja que pertanyen als ciutadans dels pobles i ciutats. La seva propietat s'ha establert mitjançant la immatriculació, motivada per raons econòmiques, com la venda, el lloguer o la hipoteca, en detriment de la comunitat local. Tot i això, aquests béns continuen sent de domini públic i inalienables, ja que són dels ciutadans i no estan subjectes a tributs.

EN RESUM:

Al procés d'immatriculació de béns per part de l'Església Catòlica al llarg del anys destaquem que s'ha incorregut en

Il·legalitat de les pràctiques eclesiàstiques: Durant dècades, l'Església Catòlica, amb el suposat permís i silenci dels poders públics de l'Estat espanyol, va exercir pràctiques il·legals d'immatriculació de béns immobles. Aquestes pràctiques van ser en contradicció amb els principis democràtics, la Constitució espanyola i el dret europeu.

Violació del dret a la propietat privada: Les sentències del Tribunal d'Estrasburg han condemnat l'Estat espanyol per no respectar el dret a la propietat privada, destacant la passivitat de les instàncies judicials en protegir els interessos dels ciutadans enfront de les accions de l'Església.

Falta de transparència i responsabilitat: Les dades sobre els béns immatriculats per l'Església no han estat adequadament proporcionades per les autoritats, i les llistes publicades han resultat ser inadequades i incompletes. La transparència i la responsabilitat democràtica exigeixen un accés adequat a aquesta informació i una investigació exhaustiva. És imprescindible que des del Govern de l'Estat s'obtinguin i publiquin les notes simples dels registres de la propietat.

Patrimoni històric i cultural de les comunitats: Els béns immobles, com ara esglésies, cases rectorals i cementiris, són patrimonis històrics i culturals que pertanyen a les comunitats locals. La seva transferència il·legal a mans de l'Església suposa una desposseïció dels ciutadans dels seus propis béns col·lectius.

Necessitat de mesures correctives i reparatives: És imperatiu que les autoritats espanyoles prenguin mesures per corregir aquesta situació, garantint la restitució dels béns immobles a les comunitats locals i assegurant que es respectin els drets de propietat privada dels ciutadans.

A Catalunya, la Generalitat va reconèixer que l'església va immatricular 3.722 béns sense cap títol probatori de la seva propietat. Els historiadors i catedràtics consultats mantenen que l'església no ha tingut mai cap títol de propietat degut a que ni durant l'edat mitjana, moderna i contemporània no és va cedir la propietats dels edificis, en tot cas, es va cedir el seu ús.

En resum, la pràctica d'immatriculació il·legal de béns immobles per part de l'Església, amb la presumpta complicitat dels poders públics, ha generat una situació d'injustícia i falta de transparència que cal abordar urgentment des de la perspectiva dels principis democràtics i del respecte als drets fonamentals dels ciutadans.

A Barcelona, 5 d'abril de 2024

ANNEX

- **Article d'opinió del 16 de desembre de 2022. L'exemple de les immatriculacions de Maians: un cas, entre molts**

<https://uniopagesos.cat/comunicat-de-premsa/opinio-lexemple-de-les-immatriculacions-de-maians-un-cas-entre-molts/>

- **Article d'opinió del 26 d'abril de 2023. Les cases rectorals són del poble**

<https://uniopagesos.cat/comunicat-de-premsa/opinio-les-cases-rectorals-son-del-poble-joan-casajoana/>

- **Exemple pràctica de construcció d'una rectoria a Sant Vicenç de Castellbell**

Informació obtinguda dels Llibres Parroquials de Sant Vicenç de Castellbell de l'arxiu del Bisbat de Vic.

Construcció de la casa rectoral a Sant Vicenç de Castellet i Vallhonesta, 1787, 14 d'abril.

Acta de la reunió:

“Havent-se congregat a la casa del castell de Sant Vicenç els feligresos d'aquest poble i els de Vallhonesta, juntament amb el rector del Vilar, Josep Serra i Bou, i el senyor Ignasi Aparici Amat, Senyor de Sant Vicenç, amb l'objectiu de construir una casa rectoral per millorar l'assistència pastoral als feligresos.

Es decideix: La construcció d'una casa d'una sola planta, establint les condicions i obligacions de les parts. S'inclou un llistat de persones que contribueixen amb diners i materials de construcció:

Ignasi Aparici Amat, Senyor de Sant Vicenç, 75 lliures + 75 lliures

Josep Gros i, 30 lliures (St. Joan de Baix)

Salvador Marcet, 40 lliures (St. Jaume de Vallhonestà)

Salvador Vives, 20 lliures (Les Vives)

Isidre Febres, 20 lliures (Els Febrers)

Francesc Fiter, 15 lliures (El Fiter)

Josep Gimferrer, 20 lliures (Cal Gimferrer)

Martí Rubió de Castellgalí, 15 lliures (El Rubio)

Jacint Marcet de Vallhonestà, 1000 teules

Jaume Plaïa, fusta i bigues (St. Joan de Dalt)

Valentí Marcet, 2 posts per la porta principal

A més, hi ha aportacions de diners i materials de construcció de 9 persones, Mossos i Jornalers de les cases de pagès, entre els quals es troben Simón Vives, Josep Altimira, Jaume Vallmitjana, Llorenç Oller, Josep Coma, Domènec Serra, Isidre Tatger, Manuel Altimira i Pere Casajoana i Marquet.

Salvador, de la finca de St. Jaume de Vallhonestà, i Josep Gimferrer, de Can Ginferer, són designats com a responsables de l'obra."

L'acta de la reunió, redactada pel rector del Vilar, Josep Serra i Bou, reflecteix que els veïns paguen íntegrament les obres de la rectoria, mitjançant aportacions procedents de les cases de pagès, així com la participació dels mossos i jornalers. Tots contribueixen segons les seves possibilitats econòmiques.

Aquest és un dels exemples que mostren que l'Església (el rector) escriu l'acta però no paga res. Segons els seus propis papers es demostra que mai va fer cap aportació als edificis, limitant-se a donar el seu beneplàcit amb la frase "Deu proveirà".